

RELATARI DESPRE GETII ISTRO-DANUBIENI IN TABLITELE DE LA SINAIA

Viorel Ungureanu, prof.univ.dr.ing., Universitatea “V. Alecsandri”, Bacău

Abstract: The Sinaia plates contain many stories about the gets from Istro-Danube area. They were qualified builder of warrior ships which was used on Danube but also on the inner river. In the paper are presented some evens and happenings from this geographical area that had a basic role in the European civilization.

Colecția tăblițelor de la Sinaia conțin relatări care încep, foarte probabil, încă de la începuturile istoriei legate de inundarea lacului de apă dulce din zona Mării Negre cu apă sărată, după formarea strâmtorilor Bosfor și Dardanele, și până după moartea lui Decebal. Ele au fost imprimate de autori diferiți, în perioade de timp și zone diferite ale cursului inferior al Dunării și conțin informații de o mare diversitate.

O parte din tăblițe se referă la viața geților, tracilor și macedonenilor din zona Dunării care poate fi considerată “leagănul civilizației Europene”. În tăblița 76 avem informații despre construirea de ambarcațiuni de luptă de către geții de pe valea Dunării în timpul lui Bazoriu, personaj nementionat de alte izvoare istorice.

Fig.1. Placa 76, Geții construiesc ambarcațiuni de luptă în timpul lui Bazoriu.

Conținutul tăbliței redat cu ajutorul alfabetului latin în care s-au păstrat “Ω” și “Θ”, care există în tăbliță împreună cu corespondenții lor latini, este dat în continuare împreună cu traducerea aferentă:

BAZORYΩ MAΘΩ SO GETO IΩN SEΘY BO LESTO KO FORIEΩ REHETO
RYPΩN MAHE LO SIY FUHO ΘΩ.

Bazoriu stăpânul cu geții lui cu locuințe ciupercă se ocupă cu făurirea luntrilor ale râpei forță pe care ei le conduc.

SOI HEΩN ON ΘU A NEΩS PUEM UPTO POIUMU A NO □ GEΘΩ DU NI ZABE
SO ΩA PRΩPEO ΩΩ FEIO APU HAΘI YE DE LΩS PATO ESΩ REGE ΘERΩ.

Cei care lângă ai noștri pui (copii) încântă cu cântece pe pământul geților despre al lor război cu a lor proprie (voință) au făcut ale apei case, (care), din a lor paturi au ieșit regi ai pământului.

RE TAHYO ISTRYΩ KUD UNDU U KUE NISΩ A EMU TO MULΘUE PRI SEQ SYEA TΩΘAU FUE MAHE LΩE DY MUNE RA UN TU KUE HO R(o) GIA SΩN GE LIAO.

Râul adânc a cărui valuri care duce la al ei schimb mulți pe a sa sfântă toată a focului putere a fulgerului lui Ra în care cu Ro zeul fii Geei se află.

SQRU A E MATΩ SO BAZΩRIU MONDAΩ REHETE RIA YSΘRIYΩN SARO GETΩ.

Prin grija stăpânului (împăratului) său cu Bazoriu au curățat cu bărci de luptă râul Istru în țara geților.

In pecetea din din stânga (în sens antiorar): MATYO BAZORYO ULTYUO

Stăpânul Bazoryo Ulytuo

In cea din dreapta: MATYΩ ZYUTADUO DABO

Stăpânul Zyutado al cetății.

Informații asemănătoare se regăsesc și în tăblița 123, prezentată în figura 2. Această tăbliță folosește un alfabet asemănător celui din tăblița de mai sus, iar conținutul său este dat mai jos:

Fig. 2. Placa 123. Bazoriu la Singidunum.

BAZORYO REGE LENΘO
MATO SΩ GETO Ω NIYO
ΩSE HO TRAKIΩ ON TEL
AH YEΩ HUE ZIEA DO
MAΘΩ SO DABO DE
TRO GhE YSΘREΩ HOE
PRI DU MESYO E NUA
ZEΘY NA UZE PRΩ PIEO
EDΩ ZYNGhIDUN.

Bazoryo rege trimis de stăpân cu geții la a lui îndrăzneală cu tracii pe acele maluri ale lui care

se văd (aparțin) stăpînului (împăratului) celor trei Gee ale Istrului care lângă Moesia și ale noastre ziduri (muntoase) pe poartă cu picioarele (pe jos) merg spre Zyngidun.

KO SΩE SYON NUE RIEPΩ EU KO MATΩ SO DABΩ IHYU ERIE A GUA TO SOE REHEΘΩ ENI DO TANAΘYΩ ON BONΩNIO.

Cu ai săi sfinți din a lui râpă, el cu cu stăpânul (împăratul) cetății sale au plecat ducând cu el pe ale sale ambarcațiuni pe ei la Tanato în Bononia.

BAZORYO SOE NAPOIΩ REP SO PAGY EQA

Bazoryo s-a înapoiat în râpă cu șuvoiul apei.

KU SΩESU A NEU SIEΩ HOI DARDANEO A RUDΩ AKINO KUA LIE A YON FUHIEO PRI TO RYPO SO RO GYU ΘA MAREO ++++++

Cu ai săi din nou i-a văzut cu dardani conducând pe acei care se află la a lor forjă lângă aceea râpă cu a lui Ro femeie aceea Marie. ++++++.++

În pecete, cu caractere speciale, se poate distinge “Bazorio”.

În figura 3 este redat un detaliu cu trei ambarcațiuni getice din tăblița 9 realizată de către Deceneu care se referă la atacul lui Burebista împotriva galilor din Moesia. Cele trei ambarcațiuni redată, sunt asemănătoare, după cum a observat și Dan Romalo, cu ambarcațiunile utilizate de vikingi în expedițiile lor. Se pot remarca două steaguri asemănătoare prapurilor utilizate în biserica ortodoxă, dintre care unul are deasupra un cap de taur iar celălalt un romb. De asemenea scuturile soldaților au pe ele câte un romb. Rombul este o ideogramă utilizată și astăzi în tradiția populară și a avut ca semnificație cuplul celor doi zei Ro și Geea.

În tăblița 127 din fig. 4 sunt date alte evenimente din timpul lui Bazorio în care se relatează despre căderea romanilor invadatori de pe malul fluviului.

Fig. 3. Detaliu din plăcuța 9, ambarcațiuni de război getice.

Fig.4. Placa 127. Romanii cad de pe malul Istrului în timpul lui Bazoriu.

Conținutul tăbliței 127 cu traducerea aferentă este dat mai jos:

LUKO DE NOHΘΩ EDE RUMUANOY HOE A YH PURHEDΩE ΩN NURETE
FOH ΩN KOPONΩ YE LIAU DEUN DΩ MAΘEΩ SO BAZΩRIΩY.

**Pe timp (vedere) de noapte merg romanii care cu ai lor au plecat să hrănească
focul la templul unde erau zeii stăpânului cu Bazorio.**

SIE MATEΩ SO ZIE A LΩ DABO GE KO YΩE NALIΘΩE POE TΩ RY BIE ΘΩ.

**Divinul stăpân cu zeii la cetatea Geei cu ai lui i-a atacat apoi pe acei răi bătându-
i.**

AH IN ΩE SYOY ON NUBOI SO TAMARI OE ΘRAKΩ DAVΩ GETO DE NΩE
REPO PADUEA E TAΘΩ LY OYNGIΩ SO DE NΩYSIMOA LO EOY RΩΘO
BISΩ

**Malul , în a sa sfințenie, pe ceață i-a înneecat la din Tracia cetate a geților în a
noastră râpă au căzut și toate valurile lui erau de vuetul apei din al vârtejului
adânc.**

EU HIRO EAOY AH IΩ TAMARO

După a lui voință al apei mal pe ei i-a înecat.

MAΘΩ ZIEA DO DABO GETO ON MESO.

Stăpânul zeu în cetatea geților din Moesia.

Relatări interesante se găsesc și în tăblița 125 care se referă la asediul de la
Genucla al unei căpetenii numită Kangarat (fig. 5).

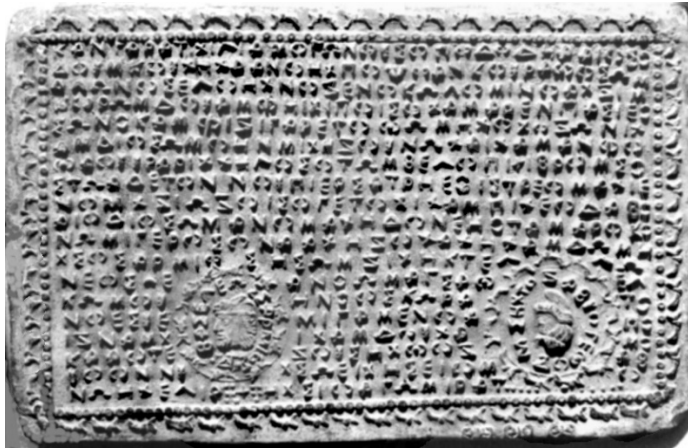

Fig. 5. Placa 125. Kangarat asediază Genucla.

Aspectul literelor și
chenarul acesatei plăci
este asemănător celor de
pe placa 3 în care se
relatează despre
eliberarea Genuclei de
către Zuraseo de la
Moleo Dava după
ocuparea ei de către
romani după moartea lui
Burebista. Aceasta ar
putea fi un indiciu că
aceste plăci au fost
realizate de către un
același autor, iar

evenimentele relatate au avut loc într-o perioadă de timp apropiată. Textul tăbliței
împreună cu traducerea aferentă sunt date în continuare:

KANGARAT HILIARHO GΩ NOYSO PODO DIA AIO SO DOYM KOIHIHA A
NOIH POGiO ANKOIRAΘO SΩ MALΩ NQSE LO IH.

**Kangarat înalta căpitenie cu portabil pod pe care cu două vase la al nostru pod
s-a ancorat, cu încetul îi aduce pe ai lor.**

NO ZENO KΩLO MINO AH SIM HORΩM DOIAM FIIHIPOI SO HAMAREN
PASIEO SΩNO KAMFI ZIGARETO ΘΩ MIHO HO ZΩ NIH AN DIO SOMON
MIHIZOINΩ HA IH A MAN FO ΘAOI IRAFIH HILO.

Ai noștri fii lângă trecerea (din) mal cu șapte curajoși în două echipe cu spumă au trecut (cu) ambarcațiunea de luptă ca să ducă cu dânșii al lor secret mesaj care lor în mână le-a fost ascuns (de) ierarhii superiori.

SO TΩM BELO PILIBROM SO STΩ A DETON NOY PIER SATRIOE ISTREO MAHIENOM X ZIQ ZO ISO GhETO HI HAMPI HEO DABO.

Cu acel frumoas ajutor care a fost dat tatălui nostru (de) divinul Istru, cu puterea zeilor X (ideogramă pentru Ro și Gee) așa au ieșit geții care apărau a lor cetate.

AIO DIO SΩ MANO MAHIDONEIO TAMARO KO NΩ MIGhE RO SO NA AH IZO HA HI HAM DΩ MIHSO SARMIO SISΩM ZIH IKTEΩ LΩ NEO SYE ANO Ω MAG SAΘEL KΩ MOYINO OSKΩ RA TO

Zei cu mâna macedonenilor au cufundat cu ajutorul a lui nostru puternic Ro pe cei care pe mal au venit căci ei toți la puternica țară cu șase cuvinte râvneau la a lor divin An la magul Satel cu ajutorul secret a lui Ra deasemenea.

NOE SYE MIGAMENO APO IZ NAM HI HAM Δ NIH AMO, KA AO TE ZOY SIHTO ZABYO ON NYH SΩE IH ISEIOM O NΩIH ELI ρ IH SIO A GΩMI RAT

A noastră divină prietenoasă apă din numele căreia vine zeul Δ (ideogramă pentru zeul suprem) care pe ei îi iubește, ca la acel zeu al celor șase cuvinte la ei este asemănător lui Eli (variantă pentru Ghelio sau Helis) ρ pe care îl văd ca pe al lor protector

In pecetea din stânga: BASELEΩS SARMIO - împaratul țării.

În cea din dreapta: M. SIHTO ZABYO GhETO – stăpânul de la cele șase nume ale

geților (referire la SAR MON GATO DAV SKIT GET, adică Moleo Dava).

În tăblița 111 (fig. 6) sunt redat aspecte privind încercarea lui Lisimah de a invada țara geților. Tăblița 111 ar trebui să pună capăt discuțiilor despre felul în care s-au derulat lucrurile între Dromihete și Lisimah la trecerea Dunării.

Fig. 6. Placa 111. Lisimah dă ordin să se treacă Dunărea.

Conținutul tăbliței împreună cu textul aferent sunt prezentate în continuare:

LISYMAKY O NI BO DE USO SIET RA GURO FALANGEO SATRYO TI ROREN DU POMAYO II ++.

Lisimah la a lui casă (locuință) din poarta sfântului Ra împinge falangele să

nimiceasca la a lui urlet de furie. I I ++ (Posibil două sute și două mii de la Zamolxis) ZERINDO DE KAPEO PURCEDE SATRIO ZU NA RUDAO.

Luându-se cu mâinile de cap (textual: “strângând” de cap) au început să atace la ordin.

ACINOA NOSTREO TAMARO O NUMA RO NOE DEO I I I I +++++

Aici, ai noștrii au cufundat în numele lui Ro, zeul nostru, I I I I +++++ (posibil patru sute și patru mii).

ON LU RE SO ROPO SIKADO PRINSO DEO GhEO CIU EDO LO DROMIXTO DO GYO O DU EIO SO BO RIO KO LO TEINO RIPOY SO.

La rege cu strigăt au fost tăiați prinșii acei oameni care au mers la Dromihto la femeile care cu ale lor case ale râului lângă a lor râpă se află.

După cum se poate constata, macedonenii nu au primit cu entuziasm ordinul lui Lisimah. Mulți au pierit prin înec la trecerea Dunării, alții s-au răspândit pe la locuințele geților, iar cei prinși că au dezertat au fost pedepsiți de Lisimah.

Tăblița 107 (fig. 7) pare să se refere la modul în care erau privite relațiile dintre geții din râpă (cu capitala la Ghelio sau Helis) cu geții tracii de pe mal. Conținutul

Fig. 7. Placa 107. Geții din râpă și tracii de pe mal.

tăbliței transcris cu ajutorul alfabetului latin și traducerea aferentă sunt date mai jos:

TE CE REPO SY
XOEI DA TEO HEI
TALI FIO A SO
ON TO RE SIA A
SY LE PAEO
TRAKYO

Pe acea râpă divină, fermecată pentru cei care înaltă era pentru aceia care pe rege îl vedeau ca pe un divin al țării tracilor.

ERIGIRO MALIO GhETO TRAKYO HO GI LIO A STACI YO DE NYA RO SO RETI SEINDY XO PACEIO SIY SI FISYO A E BIOA

Conducătorul malului geților tracii cu femeile lor la peretele lui Ro al nostru cu dreptate au trimis pacea sfântă pe care a făcut-o pentru a lor viețuitori.

SIO RE SI FIRO TELU PELIU ON PITO GhETO TRAKIO SO PIE DICEIA NYIO BIO TINI RYPO.

Al lor rege care a făcut acest amar (pelin) în băutura geților tracii cu drag zicea că ei trăiesc în a lor râpă.

Tăblița 40 (fig.8) se referă la atacurile iazigiilor prin trecerea Dunării.

Fig. 8. Placa 40, Kosendo cu iazigiile sale i-a înecat pe romani.

Conținutul tăbliței 40 este redat în continuare:
DE TICi M(ATO) DU RO
KOSENDO SO KATU
LA TO DEGI RUMUNU
SO REKAO NISIBE ON
MESIO.

De învățat (de ținut minte) stăpânul (în text este folosită numai inițiala de la MATO) lui Ro Kosendo cu catafalcul La (altă denumire a lui Ra) zeci de romani (a adus) la râul Nisibe în Moesia.

DU RO FAHSU CIEO OI

CIREN TIA DEGIO TO RO ZIO GIN ILO REIBI LO SARMATO DIE EAZIGIO
Pentru Ro au făcut cei sub comanda lui zeci la Ro zeul femeii (care) au mers în robie la a sarmaților zeu al iazigiilor.

RA CENAU LO UMO ON PERIO SO BIS PASO.

Ra a luat jertfă pe unul care a pierit la trecerea abisului.

GEIO GATI STEREPO SONTA NOSTREO SARMATO EAZIGIO DU PIO CEREN
TEA A DE SIO DU RO RADU TRIGAIU.

Oamenii leopardi conduși au fost de al nostru sarmato-eazegiu cu pioasă cerere a celui văzut de Ro, Radu Trigaio.

SARMATO EAZIGIO GEON PERCILA RUMUNUSO DU RO KOSENDO E SO
RA SI TOPIO GECI INI LO REBI LO A E SIE DIE.

(Ai) sarmato eazigiu oameni au străpuns pe romani, și ai săi au înecat zeci dintre ai lor, i-au luat în robie la a lor divini zei.

SO NU KOSA UPO SO SION KASERA TO RUMUNU SO DIO HIO
PURCEDEMUI SONTA LO RIO. **Cu a lui sabie până s-a rupt, romanii cu zeii lor au început să fie trimiși la râu.**

LO TRASO G. T. P. **La comanda palatului geților.**

În tăblița 69 (fig.9) se relatează despre rănirea unei căpetenii a geto-dacilor (Cotisionio) după reîntoarcerea de la trecerea Dunării.

Conținutul tăbliței este redat în continuare:

KOTIZONIO SO ON TURNIO ICEO PRADE SE LO ITO ESTO A SAHEIO
RIOMUNOI LO EDEO ACINO RECEGO ISTRIO ON NAPOEO DE O HIO ON
NOE PANONIO.

Kotizonio la întoarcerea de la pradă mergând spre est a fost lovit de suliță de romani la trecerea aceea a râului Istru la întoarcerea la ai săi în a noastră Panonie

ACINO AEO NOSTREO = Δ - Ge. SO AT LEIO ON SON GEO RIOMUNOSU.

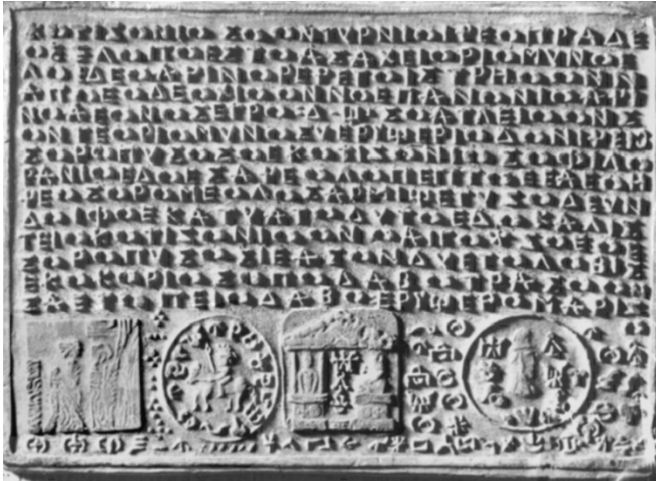

Fig. 9. Placa. 69. Cotisonio este rănit la trecerea Dunării.

Aici apa a lor noștri doi Δ (ideogramă pentru Ro) și Geea au luat la ei fiul omului roman.

ERIGERIO DONI CEIO
SO RO PUSO SOE
KOTIZONIO SO FILO
RANOE OE DOE SACEO
LO PEGHI TOE EA EOI
CEO SO ROMEO LO
SARMIGETUZO
DEUNDO FOE KATU A
TODU TOE DO
KALISTEIO.

Erigerio a dat pe cei care cu Ro au pus pe al său Kotizoniu, al său fiu rănit

de două sulițe la picior la acea apă a lor, cea cu romanii, la Sarmigetuză dând foc catafalcului celor morți la Kalisteio.

KOTISONIO ON LA ITO ZOE E SO RO PUSO SIEAY ON DYE TO LO BISEKO KORIO DABO.

Kotisonio la La s-a dus la zei și cu Ro a pus al său corp (Y este ideogramă) la zei la altar inima cetății.

TRASO ON SA ECIO ITEIO DABO ERYGERO MARISO.

Ordin de la a sa proprietate care duce spre cetate Erygero Mariso.

Este remarcabilă folosirea numelui LA pentru Zeul Suprem care, de obicei, este numit Ro sau Ra.

Astăzi, aproape că nu există cântec popular la români care să nu conțină refrenul “la-la-la”. De asemenea, este remarcabilă folosirea pentru Dunăre a numelui “Istru” în “a noastră Panonie”, iar în partea de jos-mijloc, pe partea frontală a unui templu se poate citi “MOLIO”.

În tăblița 15 (fig. 10) se relatează despre ajutorul lui Burebista dat atenienilor în războiul lor cu romanii.

Fig. 10. Placa 15. Burebista dă ajutor atenienilor în războiul lor cu romanii.

Această tăbliță este singura care se referă la greci din toate cele cunoscute. Conținutul său cu traducerea aferentă sunt date mai jos:

PUD TO REΩ UNERΩ YULEO MATΩ E DU A ZO KUZO TO ΩN ZABELΩY
GEOY GETO SΩ USIE PESESTA LΩ DABO GETΩ.

Sub acel rău întâiul Iulian împăratul și cu ai săi a îndrăznit la război cu oamenii geți cu poarta tezaurului cetății geților.

BΩEROBISTΩ ON BERISETΩ ENION GEΩ LΩ ELYE FYU, LUE KΩE ZO
BOYΩE DΩ NIE LIAU YLΩ FUE SO RO MESO EDEΩ DONETE TO ELO
ATENΩ NΩE LΩ SYE LΩ SY FΩHE SO ΩN ARME TU RYE.

Burebista, cu încredere în ai săi oameni, de care ales a fost, el care cu războiniciei care cu el erau, dus a fost cu Ro ajutor să dea atenienilor, din nou sfântul, în sfântul foc cu brațele sale (i-a pus) pe acei răi.

BΩEROBYSTΩ LO GEO DO ∙ ∙ ∙ Θ | ∙ YLEΩ ZAMΩLSHY.

Burebista omul la ∙ ∙ ∙ Θ | ∙ a mers la Zamolsxis.

AHQ ΩN ERΩ ESΩ TO GE RΩ GETΩ DABYΩ DYΩ LΩ NISE TO Ω SYE
PATRYDY.

Acolo el să audă s-a dus la Gee și Ro, ai geților cetate zei, să le ducă la sfânta patrie (cele auzite).

Concluzii

Tăblițele de la Sinaia conțin numeroase relatări despre locuitorii de pe ambele maluri ale Dunării. O parte din aceste relatări au fost prezentate în lucrarea de față, dar și în alte lucrări. De asemenea, mai sunt aspecte interesante legate de Oroles, conducătorul Geților din Dobrogea care urmează a fi prezentate cu alte ocazii. Larga răspândire geografică a tăblițelor care folosesc sisteme de scriere preluate de alfabetele moderne scoate în evidență importanța civilizației danubiene pentru istorie.

Bibliografie

1. **Romalo D.** *Cronică getă apocrifă pe plăci de plumb?* Editura Alcor Edimpex, București, 2005.
2. **Ungureanu V.** *Ro-zeul suprem al traco-geto-dacilor.* Dacoromania, nr. 66, Alba Iulia, 2013.
3. **Ungureanu V.** *Decebal și războaiele sale cu romanii conform tăblițelor de la Sinaia.* Dacoromania, nr.79, Alba Iulia, 2016.
4. **Ungureanu V.** *Burebista și dezastrul suferit de romanii conduși de Caius Antonius pe valea Siretului.* Dacoromania, nr. 70, Alba Iulia, 2014.
5. **Ungureanu V.** *Scrierea danubiană și tăblițele de la Sinaia.* Dacoromania, nr.73, Alba Iulia, 2015.
6. **Ungureanu V.** *Moștenirea geto-dacă a limbii române.* În cul. de lucr. A Simpozionului internațional „Cucuteni 5000 REDIVIVUS: științe exacte și mai puțin exacte” (ed. A 7-a). Ed. Tehnica-INFO”, Chișinău, 2012, pp. 77-81.
7. www.dacia.org; www.dacii.ro; www.dacoromania-alba.ro.